

va ko'kalamzorlashtirishda bolalar maydonchalari, park maydonchlari, dam olish zonolari yaratish va landschaft arxitekturasiga kata e'tibor qaratish lozim.

Zamonaviy turar-joy majmualarida siz chang va loy ko'chalarni ko'rmaysiz, ko'cha shovqinini, avtomobil signallarini eshitmaysiz, hatto yomg'ir tovushlari ham mavjud bo'lmaydi. Chunki zamonaviy turar-joy muhitida aholining tinch hayot kechirishi uchun barcha shart-sharoitlar mujassamlashtirilgan bo'ladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O'zbekistonning janubiy shaxarlari markazlarini me'moriy-landshaft tashkil etishni takomillashtirish, uy-joylardagi energiyani tejamkorlikni, yuqori ekologik va ekspluatatsion xususiyatlarga ega ishonchli va uzoq muddatli tizimli yondashuvni va turar-joy majmualarida barcha shart-sharoitlarni yaratishni tatbiq etadi. Bu kabi innovatsion landschaft va turar-joy majmualari majmualari va undagi har bir xonadon yuqori iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: —O'zbekiston NMIU, 2017. – 488 b.
2. Uralov A.S., Raximov A, Saidova B. A. Arxitekturaviy kompozitsiya va loyihalash asoslari. - Samarqand, 2005.
3. Qayimov A.Q., Turok Dj. —Aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish. Toshkent -2012
4. Isamuxammedova D., Adilova L. «Landschaft arxitekturasini». «Fan va texnologiya» nashriyoti. Toshkent - 2010
5. Uralov A.S. Me'moriy shakllarni uyg'unlashtirish va bezash. - Samarqand, 2003.
6. Adilova L.A. Landschaft arxitekturasini. O'quv qo'llanma.-T., 2000.

ZAMONAVIY SHAHARSOZLIKDA OCHIQ JAMOAT AVTONOMIYASINI SHAKLLANTIRISHI.

v.v.b. dotsent SEREYeva GULJAZIRA ADILBOYEVNA., assistent ORIPOVA SARVINOZ ABDUQAXXAROVNA

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy shaharsozlikda ochiq jamoat maydonlarini shakllantirish yo'llari va bosqichlar to'g'risida so'z yuritilgan. Bundan tashqari ochiq jamoat muhitining hayotimizda qay darajada roll mavjud ekanligini ham ko'rishimiz mumkin.

Kalit so'zlari: zamonaviy, avtonomiya, jamoat, rejalashtirish, psixologik, aholi, shaharsozlik, maydon.

Ma'lumki, zamonaviy shaharsozlik aholining barqaror rivojlanishi, sifatli hayoti va farovonligini ta'minlash maqsadida shahar va shahar hududlarini rivojlantirish va boshqarish jarayoni. U shahar muhitini tahlil qilish, jamiyatning ehtiyojlari va ustuvorliklarini aniqlash, er va infratuzilmadan foydalanishni rejalashtirish, uy-joy va ijtimoiy ta'minotni tashkil etish, transport tarmog'ini rivojlantirish, atrof-muhitni muhofaza qilish va madaniy merosni saqlash kabi keng ko'lamlı tadbirlarni o'z ichiga oladi. Zamonaviy shaharsozlik samarali, qulay, ekologik barqaror va ijtimoiy jihatdan adolatli shaharlarni yaratishga intiladi. U iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy adolat, ekologik barqarorlik, madaniy xilma-xillik va hududning o'ziga xosligi kabi turli jihatlarni hisobga oladi. Shaharni rejalashtirishning zamonaviy yondashuvlariga smart city shahar aholisi hayotini yaxshilash uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanadigan "aqlli shahar" (smart city) cities va odamlarning manfaatlari va ehtiyojlarini o'z rivojlanishining markaziga qo'yadigan "odamlar uchun shaharlar" (odamlar uchun shaharlar) tushunchalari kiradi. Zamonaviy shaharsozlikning muhim jihatlari aholining qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etishi, turli manfaatdor tomonlarning fikrlarini hisobga olish, innovatsion echimlar va texnologiyalardan foydalanish, resurslardan barqaror foydalanish va atrof-muhitni muhofaza qilishdir. Umuman olganda, zamonaviy shaharsozlik o'z aholisi yashashi va rivojlanishi uchun qulay, qulay va barqaror shaharlarni yaratishga intiladi.

Zamonaviy shaharsozlikda ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirish bir necha bosqichlardan o'tadi.

1. Aholining ehtiyojlari va manfaatlarini aniqlash: ushbu bosqichda aholining turli guruhlarining ehtiyojlari va manfaatlarini tahlil qilish va aniqlash, shahar aholisi duch keladigan muammolar va muammolarni aniqlash amalga oshiriladi.

Rasm 1- Ochiq maydonlarning ko'rinishlari.

2. Rejalashtirish jarayonida jamoatchilikning ishtiroki: ochiq jamoat avtonomiyasini yaratish uchun fuqarolarning shaharsozlik qarorlarini qabul qilish jarayonida ishtirok etishini ta'minlash muhimdir. Bunga jamoat tinglovlari, forumlar, konsultatsiyalar va aholi bilan o'zaro munosabatlarning boshqa shakllarini tashkil etish orqali erishish mumkin.

3. Axborotning shaffofligi va mavjudligi: jamoatchilik rejalashtirish jarayonida faol ishtirok etishi uchun shaharni rejalashtirishda qabul qilingan loyihalar va qarorlar to'g'risidagi ma'lumotlarning shaffofligi va mavjudligini ta'minlash kerak. Bunga ma'lumotni rasmiy veb-saytlarga joylashtirish, jamoatchilik bilan maslahatlashuvlar va munozaralarni tashkil qilish orqali erishish mumkin.

4. Hamkorlik va sheriklik: ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirish, shuningdek, shahar hokimiyati, jamoat tashkilotlari, faollar va aholi o'rtasida hamkorlik va sheriklikni talab qiladi. O'zaro aloqalar va hamkorlik g'oyalar, tajribalar va resurslarni almashish uchun platforma yaratishga yordam beradi.

5. Jamoatchilik fikrini hisobga olish: va nihoyat, shaharsozlikda ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirish qaror qabul qilishda jamoatchilik fikrini hisobga olishni talab qiladi. Jamoatchilik maslahati va muhokamasi natijalari hisobga olinishi va rejalar va loyihalarga kiritilishi kerak.

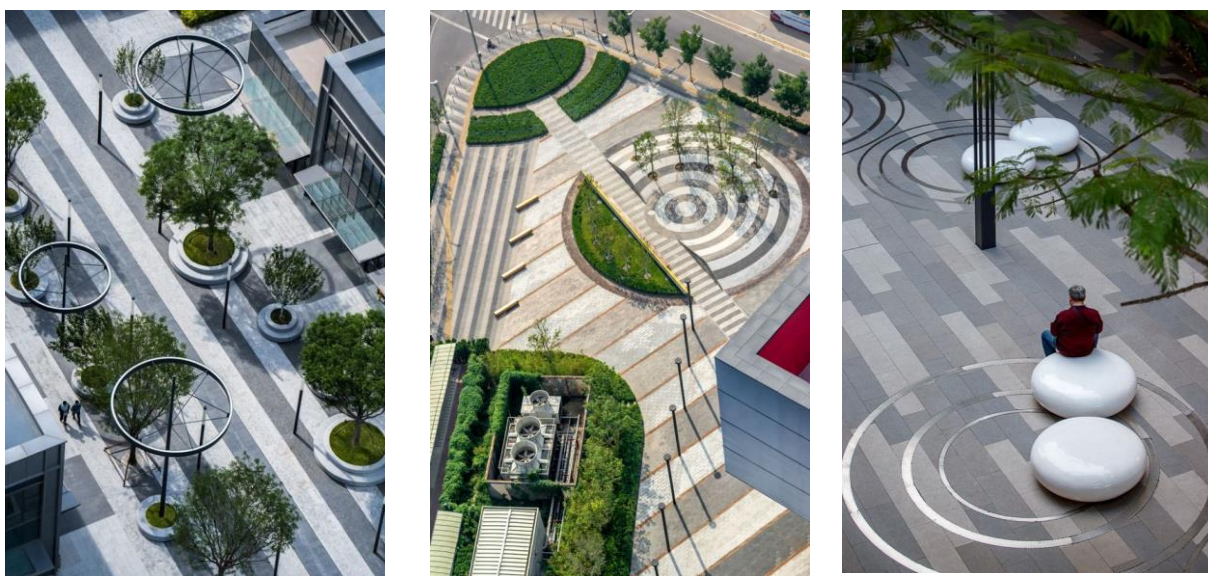
Ushbu bosqichlarning barchasi o'zaro bog'liq va zamonaviy shaharsozlikda ochiq jamoat avtonomiyasini yaratish uchun muhimdir. Ular fuqarolarning qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etishiga, shaharsozlikning shaffofligi va samaradorligini oshirishga, hokimiyat va aholi o'rtasida ishonchni mustahkamlashga yordam beradi.

Ochiq jamoat muhiti bir necha sabablarga ko'ra hayotimizda muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy o'zaro ta'sir: bog'lar, maydonlar, maydonlar va boshqalar kabi ochiq jamoat muhitlari odamlarga boshqa odamlar bilan uchrashish, muloqot qilish va aloqa o'rnatish imkoniyatini beradi. Bu ijtimoiy tarmoqni rivojlantirishga, jamiyatni mustahkamlashga va tegishli bo'lish tuyg'usini yaratishga yordam beradi. Jismoniy salomatlik uchun ochiq jamoat muhiti odamlarga jismoniy faoliyat va sport bilan shug'ullanish uchun joylarni taklif etadi. Parklar, sport maydonchalari, velosiped yo'llari va boshqalar odamlarni faol hayot tarziga undaydi, bu ularning jismoniy sog'lig'iga ijobiy ta'sir qiladi. Psixologik farovonlik: tabiat va ochiq joylar bizning ruhiyatimizga tinchlantiruvchi va tasalli beruvchi ta'sir ko'rsatadi. Ochiq havoda parkda sayr qilish stressni engillashtiradi, kayfiyatni yaxshilaydi va umumiy farovonlikni oshiradi. Shu jumladan, madaniy xilma-xillikda ochiq jamoat muhitlari ko'pincha turli madaniy tadbirlar, festivallar, kontsertlar va

ko'rgazmalar o'tkaziladigan joylardir. Bu san'at, madaniyat va an'analarning tarqalishi va ommalashishiga yordam beradi va odamlar uchun turli xil madaniy iboralardan bahramand bo'lish imkoniyatlarini yaratadi. Yana shuni aytib o'tish mumkinki ekologik ahamiyati ham katta ya'ni bog'lar va yashil maydonlar kabi ochiq jamoat muhiti tabiatni muhofaza qilish va ekologik muvozanatda muhim rol o'ynaydi. Ular biologik xilma-xillikni saqlash, havo sifatini yaxshilash va atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishga yordam beradi. Umuman olganda, ochiq ijtimoiy muhit bizning hayotimizning ajralmas qismi bo'lib, ijtimoiy o'zaro ta'sir, jismoniy faollik, psixologik farovonlik, madaniy xilma-xillik va tabiatni muhofaza qilish uchun joylarni taqdim etadi.

Ochiq jamoat uy-joylarini shakllantirish zamonaviy shaharsozlikning muhim jihati hisoblanadi. Ochiq jamoat uylari-bu odamlar uchrashishi, muloqot qilishi, dam olishi va turli xil faoliyat turlari bilan shug'ullanishi mumkin bo'lgan jamiyat tomonidan foydalanish uchun mo'ljallangan joylar.

Zamonaviy shaharsozlikda ochiq jamoat uylari qulay shahar muhitini yaratish va ijtimoiy

Rasm 2- Ochiq maydonlarda kompozitsion ko'rinishlar.

faollikni rag'batlantirishning muhim elementi sifatida qaraladi. Bu parklar, maydonlar, maydonlar, qirg'oqlar, sport va o'yin maydonchalari va boshqa jamoat joylari bo'lishi mumkin.

Shaharsozlikda ochiq jamoat uylarini shakllantirishda bir nechta omillarni hisobga olish kerak. Birinchidan, bu barcha aholi, shu jumladan nogironlar uchun qulaylik va foydalanish qulayligi. Ikkinchidan, shahar aholisining turli ehtiyojlarini qondirish uchun turli xil funktsional zonalarini ta'minlash kerak. Uchinchidan, yorug'lik, videokuzatuv va tozalikni ta'minlash kabi makonning xavfsizligi va qulayligini ta'minlash muhimdir.

Ochiq jamoat uylarini tashkil etish, shuningdek, yashil maydonlarni yaratish, tashqi mebellarni o'rnatish, madaniy va sport tadbirlarini o'tkazish va bepul Wi-Fi-ga kirishni o'z ichiga olishi mumkin Wi-Fi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ochiq jamoat uylarini shakllantirish shahar hokimiyati, me'morlar, dizaynerlar va jamoatchilik hamkorligini talab qiladi. Faqatgina birgalikdagi sa'y-harakatlar orqali shaharni rivojlantirish va uning aholisi uchun hayot sifatini oshirishga yordam beradigan jozibali va funktsional jamoat joylarini yaratish mumkin.

Ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirish bir necha bosqichlardan o'tadi.

1. O'zgarish zarurligini anglash: ushbu bosqichda odamlar mavjud tizim yoki rejim ularning ehtiyojlarini qondirmasligini va o'zgarishga intilishini anglaydilar. Bunga siyosiy, ijtimoiy yoki iqtisodiy muammolar sabab bo'lishi mumkin.

2. Fuqarolarni safarbar qilish va faollashtirish: odamlar o'z huquqlari va erkinliklarini himoya qilish uchun birlashishni va safarbar qilishni boshlaydilar. Ular jamoat tashkilotlarini, harakatlarini yaratadilar va o'z manfaatlarini faol himoya qiladilar.

3. Fuqarolik ishtirokini kengaytirish: ushbu bosqichda fuqarolar jamoat hayotida faol ishtirok etadilar, saylovlarda qatnashadilar, ijtimoiy masalalarni muhokama qiladilar va o'z fikrlarini bildiradilar. Shuningdek, ular jamoat tinglovlari va maslahatlarida ishtirok etishlari mumkin.

4. Ochiq institutlar va mexanizmlarni yaratish: ochiq jamoat avtonomiyasini ta'minlash uchun shaffoflikni, jamoatchilik fikrini hisobga olishni va fuqarolarning qaror qabul qilishda ishtirok etishini kafolatlaydigan ochiq institutlar va mexanizmlarni yaratish muhimdir. Bunga mustaqil sud organlari, erkin ommaviy axborot vositalari, jamoat kengashlari va boshqa shunga o'xshash tuzilmalarni tashkil etish kiradi.

5. Demokratik qadriyatlarni mustahkamlash: ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirishning so'nggi bosqichida fuqarolar so'z erkinligi, inson huquqlari, ishtirok etish huquqi va boshqalar kabi demokratik qadriyatlar va tamoyillarni qabul qiladilar.

Shuni ta'kidlash kerakki, bu bosqichlar har doim ham chiziqli emas va bir-birining ustiga chiqishi yoki turli kontekstlarda takrorlanishi mumkin. Bundan tashqari, ochiq jamoat avtonomiyasini shakllantirish murakkab va uzoq jarayon bo'lib, fuqarolar, davlat va boshqa manfaatdor tomonlarning ishtiroki va qo'llab-quvvatlashini talab qiladi. Umuman olganda, ochiq ijtimoiy muhit, ijtimoiy tuzilmani shakllantirishda, madaniy va ta'lim salohiyatini rivojlantirishda, jismoniy va psixologik farovonlikni saqlashda va barcha odamlarga kirish va inklyuzivlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Landshaft arxitektura ham zamonaviy shaharsozlikda hamiyati katta ochiq jamoat joylarini yaratish va yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Bu bo'sh yoki foydalanilmagan er uchastkalarini odamlar dam olishlari, uchrashishlari, mashq qilishlari va boshqa mashg'ulotlar bilan shug'ullanishlari mumkin bo'lgan funktsional va jozibali joylarga aylantirishga yordam beradi.

Landshaft arxitekturasi ochiq jamoat joylari uchun muhim bo'lishining bir necha sabablaridan biri bu estetik jihatdan yaxshi mo'ljallangan landshaft makonning ko'rinishini sezilarli darajada yaxshilaydi, bu esa uni yanada jozibali va ko'zni quvontiradi. Bunga turli xil o'simliklar, gullar, favvoralar, haykallar va boshqa dizayn elementlaridan foydalanish kiradi. Shuningdek, funktsionallikda landshaft arxitekturasi turli tadbirlar uchun turli zonalarini yaratish orqali makondan foydalanishni optimallashtirishga yordam beradi. Masalan, parklarda pikniklar, bolalar o'yinlari, sport tadbirlari va boshqalar uchun alohida joylar bo'lishi mumkin. Landshaft arxitektura ekologik barqaror joylarni yaratish uchun ishlatilishi mumkin. Masalan, u mahalliy o'simliklardan foydalanishni, suvdan foydalanishni kamaytirishni, tabiiy suv havzalarini yaratishni va boshqalarni o'z ichiga olishi mumkin. Ijtimoiy integratsiyani yaxshi ishlab chiqilgan tashqi makonlar ijtimoiy integratsiyani va odamlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni rag'batlantirishi mumkin. Ular uchrashish, muloqot qilish, tadbirlar o'tkazish va jamiyat qurish uchun joy bo'lishi mumkin. Bunday bo'shliqlar aloqalarni shakllantirishga va ijtimoiy to'qimalarni mustahkamlashga yordam beradi. Salomatlik va farovonlik: landshaft arxitekturasi odamlarning salomatligi va farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yashil joylar va tabiiy elementlar stressni kamaytirishga, kayfiyatni yaxshilashga, jismoniy faollikni oshirishga va hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Umuman olganda, landshaft arxitekturasi odamlarning salomatligi, ijtimoiy integratsiyasi va hayot sifatiga hissa qo'shadigan jozibali, funktsional va barqaror ochiq jamoat joylarini yaratishda muhim rol o'ynaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Л.А Адилова «Ландшафтная Архитектура» Ташкент 2009 г.
2. А.П Вергунова «Архитектурно-ландшафтная организация крупного города» Ленинград.Стройиздат. 1982 г.
3. В.В Владимиров и др. «Город и ландшафт» М. Мысеев 1986 г.

SHAHAR MARKAZLARINING REJAVIY ECHIMINI SHAKLLANTIRISHDAGI